

BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QITUVCHILARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA IJODIY FIKRLASH QOBILIYATINI SHAKILLANTIRISH TEXNALOGIYALARI

Xaydarova Nilufar Voxid Qizi
University of science and technologies
“Pedagogika” kafedrası Stajyor-o‘qituvchisi
Tel.: +998909394296

Annotatsiya: ushbu maqola hozirgi zamonaviy ta’lim tizimini yo‘lga qo‘yish. Oliy ta’limning o‘quv jarayonida pedagogik texnologiyalar va o‘qitishning innovatsion usullaridan foydalanish bo‘lajak boshlang‘ich sinfi o‘qituvchisining kasbiy tayyorgarligi sifatini sezilarli darajada oshirish, uning jahon mehnat bozorida raqobatbardoshligini ta’minlash, o‘zaro hamda Yevropa iqtisodiyotida faol ishtirok etadigan kadrlarni yetishtirib chiqarish maqsadida ishlab chiqilgan pedagogik texnologiyalar yaratish ta’lim sifatini oshirish imkonini beradi.

Tayanch so‘zlar: metod, ijodiy fikrlash, mustaqil ishlar, erkin fikrlash, DTS, ona tili ta’limi, izchillik, ta’lim samaradorligi.

Аннотация: данная статья посвящена становлению современной современной системы образования. Использование педагогических технологий и инновационных методов обучения в образовательном процессе высшей школы позволит существенно повысить качество профессиональной подготовки будущего учителя начальных классов, обеспечить его конкурентоспособность на мировом рынке труда, создать педагогические технологии, разработанные с целью производства персонала, активно участвующий во взаимной и европейской экономике, позволяет повысить качество.

Ключевые слова: метод, творческое мышление, самостоятельная работа, свободомыслие, ДТС, обучение на родном языке, последовательность, образовательная эффективность.

Abstract: this article is about the establishment of the current modern education system. The use of pedagogical technologies and innovative methods of teaching in the educational process of higher education will significantly increase the quality of the future primary school teacher's professional training, ensure his competitiveness in the world labor market, and create pedagogical technologies developed for the purpose of producing personnel who actively participate in the mutual and European economy. allows to increase the quality.

Key words: method, creative thinking, independent work, free thinking, DTS, mother tongue education, consistency, educational efficiency.

Ijodiy fikrlash deganda nima tushuniladi? Ijodiy fikrlash - bu har qanday fikrga ijodiy munosabatda bo‘lishga, har bir narsaga ijodiy yondashishga, shu bilan birga yangi g‘oyalar va usullarga ochiq bo‘lishga yordam beradigan fikrlash turidir. Ijodiy fikrlash - tanlash erkinligi, fikrlash layoqati, prognoz sifati va o‘z

qarorlari uchun javobgarlikning zarur shartidir. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasining uch bosqichli funksiyasini ko‘rib chiqamiz.

1. Muloqot qilish:

- motivatsion (yangi ma'lumotlar bilan ishlash uchun motivatsiya, mavzuga qiziqish uyg‘otish)

- axborot (mavzu bo‘yicha mavjud bilimlarni yuzaga chiqarish)

- muloqot (nizosiz fikr almashish)

2. Tarkibni tushunish:

- axborot (mavzu bo‘yicha yangi ma'lumotlarni olish)

- tizimlashtirish (qabul qilingan ma'lumotlarni bilim toifalariga tasniflash)

3. Refleksiya:

- muloqot (yangi ma'lumotlar bo‘yicha fikr almashish)

- axborot (yangi bilimlarni o‘zlashtirish)

- motivatsion (axborot sohasini yanada kengaytirishga undash)

Ushbu texnologiyalar talabalarni tayyor bor ko‘nikmalardan nusxa ko‘chirishni emas o‘z bilimlari va imkoniyatlarini amalga oshira olishi uchun zamin yaratadi. Ushbu muammoning dolzarbligi ortib bormoqda zamonaviy maktab ta’limining tabaqalanishi, paydo bo‘lishi ta’lim muassasalarining yangi tip va modellari, assortimentini kengaytirish, o‘qituvchilar tomonidan qo‘llaniladigan yangi ta’lim texnologiyalarini maktablarda pedagogik innovatsiyalarni qo‘llash, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini ijodiy fikrlash konikmalarini shakllantirishdir. Hozirda zamonaviy ta’lim tizimi, yangilanishning qiyin davrini boshdan kechirmoqda. Ta’lim mazmuni yangilanmoqda, yangi dasturlar, o‘quv rejalari, darsliklar, o‘qitishning yangi texnologiyalari ishlab chiqilmoqda, tobora ko‘proq yangi turdagi maktablar yaratilmoqda, o‘qitish tajribasini “ruxsat berish” jarayoni rivojlanmoqda va hokazo. Kelajak jamiyatining rivojlanayotgan konturlarida ta’lim va aql-zakovat tobora ko‘proq milliy boylik, insonning ma’naviy salomatligi, uning rivojlanishining ko‘p qirraliligi, kasbiy mahoratining kengligi va moslashuvchanligi sifatida qaralmoqda. Shuningdek, biz bo‘lajak o‘qituvchilarning innovatsion faoliyat uchun zarur bo‘lgan bilim, malaka va ko‘nikmalarni egallashi va ularda ijobiy motivatsiyani shakllantirishga axborot-rivojlantiruvchi, reproduktiv, muammoli-qidiruv, ijodiy-reproduktiv, muammoli seminar, mavzuli munozara va shu kabilarni rivojlantirish zarur. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlash tizimining ushbu modelini amalga oshirish natijasi. Pedagogika oliy o‘quv yurti bitiruvchisining uni amalga oshirishga, shuningdek, kichik maktab o‘quvchisi shaxsini shakllantirish jarayonida ijodiy yondashuvni amalga oshirishga tayyorligi bo‘lishi kerak. Ushbu modelni amalga oshirish samaradorligini aniqlash uchun biz bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining innovatsion faoliyatga tayyorgarligining asosiy mezonlarini belgilab oldik. Ular zarur va etarli tizimli kasbiy va shaxsiy ta’lim majmuini ifodalaydi, uning tarkibiy qismlari nazariy, texnologik, uslubiy va amaliy tayyorgarlikdir. Zamonaviy o‘qituvchi maktab o‘quvchilarining ta’lim faoliyatini tashkil etishda innovatsion ishlanmalarni o‘rganmasdan, ijodkor bo‘lmagan shaxs bo‘lishi mumkin emas. Bularning barchasi psixologlar, faylasuflar, sotsiologlar va o‘qituvchilarning o‘qituvchi shaxsida

innovatsion yo'nalishni shakllantirish bilan bog'liq muammolarni o'rganishga bo'lgan qiziqishini tushuntiradi. Ta'limni rivojlantirish federal dasturida ko'rsatilganidek, o'qituvchilarning innovatsion faoliyatini rivojlantirish ta'limning strategik yo'nalishlaridan biridir. Bu muammoni hal etish bugungi kunda, ta'lim sohasidagi innovatsiyalarning har qanday shaklini amalga oshirish mumkin bo'lgan paytda muhim ahamiyatga ega. Agar ular amaliyotchi o'qituvchilar tomonidan qabul qilinsa va qo'llab-quvvatlansa maqsadga muvofiq bo'ladi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari pedagogik jarayonda amaliyot bilan bog'lagan holda darslarni tashkil qilsa, olingan natijani samaradorlik ko'rsatgichi yuqori bo'ladi, chunki aynan shu jarayon davomida bo'lajak o'qituvchilar olingan bilimlarni qo'llash va asoslash imkoniyatini olish; ko'nikma va qobiliyatlarni shakllantirish, shaxsiy motivatsiyani mustahkamlash va rivojlantirish haqiqiy o'qituvchilik faoliyatida o'z-o'zini anglash tushunchalariga ega bo'ladilar. O'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasi asoslari universitetda belgilab qo'yilgan. Shuning uchun, olingan natija talablar asosida o'qituvchini rivojlanishi ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish zarur. Ijodiy fikrlash qobiliyatlari pedagogik amaliyot jarayonida talabalar dars jarayonida yuzaga keladigan muammolarni mustaqil hal qilish zarurati bilan duch kelmoqda. Ma'lumki pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilingan darslar samaradorligi yuqori bo'ladi. Lekin darsda darslikdagi mavzuni tushuntirish uchun pedagogik texnologiyani o'zi kamlik qiladi. O'qituvchi qanchalik ijodkor bo'lsa, ijodiy fikr yuritisa, dars shunchalik qiziqarli, shu bilan birga ko'zlangan maqsadga yetarli darajada erishiladi. Qachon bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini pedagogik vazifalar. Ta'lim va kasbiy vazifalardan farqli o'laroq, nazariy fanlar bo'yicha taklif etiladigan vazifalar, topshiriqlar pedagogik amaliyot real, yaxlit yechimlarni talab qiladi. Pedagogik jarayon va nazariy bilimlarni yaxlit qo'llash. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish jarayoni darslar samarali bo'ladi qachon, pedagogik jarayonida talabalar amaliyoti va stajyorlar ijodiy faoliyat olib borishlari mumkin bo'ladi.

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari uchun ijodiy fikrlash mashqlari:

Savollar beriladi, ayniqsa ochiq savollar, talabalarga o'rganganlarini qo'llash va oldingi bilimlarga asoslanish imkoniyatini beradi. Shuningdek, bu ularga muammolarni hal qilish va o'rnidan turgan holatda o'ylash imkonini beradi va talabalarga tengdoshlari oldida o'zini namoyon qilish imkoniyatini berish orqali o'z-o'zini hurmat qilishni oshiradi.

Qaror qabul qilishni rag'batlantirish:

Ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning katta qismini olgan bilimlarini qo'llash va echimlarni baholash atrofida bo'lganligi sababli, boshlang'ich sinf o'qituvchilari qaror qabul qilishni iloji boricha rag'batlantirishlari kerak. Bu o'qituvchilarga o'rganganlarini turli vaziyatlarda qo'llash, turli yechimlarning ijobiy va salbiy tomonlarini ko'rib chiqish, so'ngra qaysi g'oyalar eng yaxshi ishlashini aniqlash imkonini beradi.

Guruhlarda ishlash:

Guruh loyihalari va muhokamalari boshlang'ich maktab o'qituvchilari uchun tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rag'batlantirishning yana bir ajoyib usuli

hisoblanadi. Hamkorlikdagi ta'lim nafaqat o'quvchilarni sinfdoshlarining fikrlash jarayonlariga ochib beradi, balki muammoga yondashishning yagona to'g'ri yo'li yo'qligini ko'rsatish orqali ularning fikrlash va dunyoqarashini kengaytiradi.

Turli nuqtayi nazarlarni birlashtirish:

Boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun eng yaxshi tanqidiy fikrlash mashqlaridan ba'zilar kontseptsiyani turli nuqtai nazardan o'rganishni o'z ichiga oladi. Bu taktika fikrni shakllantirishdan oldin fikrga turli nuqtai nazardan baho berish kerakligini belgilabgina qolmay, balki o'quvchilarga boshqalarni tinglash va ulardan o'rganish jarayonida o'z nuqtai nazarini bo'lishish imkoniyatini beradi.

Turli fikrlarni bog'lash:

Turli g'oyalarni bog'lash tanqidiy fikrlashni o'rgatishning kalitidir. Misol uchun, boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'quvchilardan ishlash uchun avtobusga borishi kerak bo'lgan odamni taniydimi yoki yo'qligini so'rashi mumkin va agar shunday bo'lsa, bu odam uchun poezdlar jadvali bo'lishi nega muhimligini so'rashi mumkin. Bu kabi savollar bolalarga turli vaziyatlarni (masalan, kechikkan avtobuslar) va potentsial yechimlarni (o'rniga poyezdga borish) ko'rib chiqishga, oldingi bilimlarini yangi kontekstlarda qo'llashga yordam beradi.

Ijodkorlikni ilhomlantirish:

Tasavvur – boshlang'ich maktabda tanqidiy fikrlashni o'rgatishning kalitidir. O'qituvchilar talabalar uchun yangi narsalarni yaratish uchun ma'lumotlardan foydalanishning yangi usullarini izlashlari kerak. Badiiy loyihalar buni amalga oshirishning ajoyib usuli. Talabalar shuningdek, ixtirolar qurishlari, hikoya yoki she'r yozishlari, o'yin yaratishlari, qo'shiq kuylashlari mumkin - osmon chegarasi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Barkamol avlod orzusi. – Toshkent: O'zbekiston, 1998. –20-29 b.
2. Adizov B.R. Boshlang'ich ta'limni ijodiy tashkil etishning nazariy asoslari. - Toshkent: Fan, 1997.-182b.
3. Ashrapova T., Odilova M. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi. Toshkent, 1984.
4. Ma'qulova B. Boshlang'ich sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari. T., "O'qituvchi", 1996- yil.
5. Abdullayeva Q. Birinchi sinfdan nutq o'stirish. - Toshkent, "O'qituvchi", 1980.
6. Yo'ldoshev Q., Qosimov B., Qodirov V., Yo'ldoshbekov J.. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining boshlang'ich sinflari uchun darslik-majmua. T.: Sharq, 2013yil.

Tavsiya etiladigan internet resurslari:

<http://www.istedod.uz> – "Iste'dod" jamg'armasi sayti

<http://www.edunet.uz> - maktablar, o'quvchi va o'qituvchilar sayti